

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ КОМУНАЛЬНИХ УСТАНОВ - ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	7
1.1. Поняття, принципи, та форми фінансового забезпечення охорони здоров'я	7
1.2. Джерела формування фінансових ресурсів для забезпечення охорони здоров'я.....	16
1.3. Нормативно - правове регулювання фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я... ..	22
1.4. Фінансування охорони здоров'я в країнах Європи.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ КОМУНАЛЬНОЇ УСТАНОВИ «ОДЕСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ОЧНИЙ ШПИТАЛЬ ІНВАЛІДІВ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ.....	31
2.1. Загальна характеристика та аналіз фінансових ресурсів КУ «Одеський обласний очний шпиталь інвалідів ВВВ»	31
2.2. Особливості складання і затвердження кошторису закладу охорони здоров'я.....	39
2.3 Аналіз кошторису доходів і видатків КУ «Одеський обласний очний шпиталь інвалідів ВВВ».....	47
2.4. Економетричне моделювання впливу видатків на лікарні та поліклініки і амбулаторії на видатки на охорону здоров'я бюджету	56
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ КОМУНАЛЬНИХ УСТАНОВ - ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ.....	60
3.1. Проблеми формування фінансових ресурсів закладів охорони здоров'я в Україні	60

3.2. Шляхи оптимізації використання фінансових ресурсів закладів охорони здоров'я	68
3.3 Використання зарубіжного досвіду в удосконаленні системи фінансування закладів охорони здоров'я.....	81
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90
ДОДАТКИ.....	97

ВСТУП

Як відомо, критерії здоров'я населення є найважливішим показником соціального, економічного, культурного та духовного розвитку суспільства, а також одним із головних елементів національного багатства будь-якої країни.

Актуальність обраної теми. У ХХІ сторіччя здоров'я людини, зокрема стан і рівень громадського здоров'я, економічно розвинені, демократичні країни світу ставлять у центр своєї суспільної уваги, оскільки зміцнення та збереження здоров'я людини так і залишається не вирішеною проблемою.

До того ж слід відзначити, що функціонуючої системи охорони здоров'я як важливої галузі соціальної сфери країни економічні перетворення останніх років, на жаль, не торкнулися. І підтвердженням цього є те, що фінансування медичної галузі зовсім не змінилось і як проводилося через бюджет країни, так і фінансується й надалі.

Актуальним залишається питання достатності рівня бюджетного фінансування закладів системи охорони здоров'я, оскільки належна якість медичного обслуговування залежить насамперед від фінансового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання вищезазначеної проблеми, підтверджує, що ситуація, в якій опинилася система охорони здоров'я України, вимагає негайних заходів з її реформування. Дослідженню питань фінансового забезпечення та використання ресурсів у галузі охорони здоров'я присвячені праці українських вчених М.Г. Вовк, О.В. Галагана, О.М. Голяченка, В.І. Євсєєва, М.П. Жданової, В.І. Журавля, В.М. Лехан, А.С. Немченко, Т.В. Педченка, А.В. Підаєва, В.М. Пономаренка, Я.Ф. Радиша, В.М. Рудого, В.Г. Черненко та ін. Більшість із них розглядає процеси фінансування галузі переважно на регіональному рівні, з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх впливів й суперечностей. Однак у науковій літературі ще бракує сталих уявлень, що поєднують поняття державного управління фінансовим забезпеченням галузі

охорони здоров'я та управління системою охорони здоров'я в контексті стратегічного управління та формування державної політики в ній. Враховуючи думки зазначених авторів, можна в узагальненому вигляді окреслити основні проблеми та недоліки діючої на сьогодні в Україні системи фінансування галузі охорони здоров'я, а саме:

- недостатнє фінансування галузі охорони здоров'я, яке проявляється, крім усього іншого, ще й значними особистими видатками громадян на медичні послуги;

- відсутність визначеного законодавством і нормативно-правовими актами чіткого переліку медичної допомоги, що повинна надаватись у державних і комунальних закладах охорони здоров'я безкоштовно на кожному рівні надання медичної допомоги та при відповідному стані фінансування цих закладів;

- відсутність зв'язку між фінансуванням державних і комунальних закладів охорони здоров'я і кінцевими результатами їх роботи;

- неможливість ефективного управління обмеженими ресурсами в умовах існуючої системи постатейного фінансування громадських лікувально-профілактичних закладів;

- фінансування лікувально-профілактичних закладів різного рівня з бюджетів різного рівня, що додатково ускладнює координацію надання допомоги.

Метою роботи є оцінка організаційно-правових та практичних аспектів фінансування охорони здоров'я та розробка ефективних шляхів розвитку фінансування галузі охорони здоров'я в Україні.

Основними завданнями магістерської роботи є дослідження ролі та значення видатків на систему охорони здоров'я України; ознайомлення із механізмом фінансування медичної галузі України; аналіз динаміки та структури видаткової частини кошторису комунальної установи «Одеський обласний очний шпиталь інвалідів ВВВ»; дослідження основних факторів, які впливають на ефективність фінансування системи охорони здоров'я;

надання пропозицій щодо удосконалення процесу фінансування видатків на охорону здоров'я.

Предметом дослідження даної роботи є теоретико-методологічні засади формування та ефективного використання фінансових ресурсів в закладах охорони здоров'я.

Об'єктом дослідження в роботі є економічні процеси, пов'язані з формуванням та використанням фінансових ресурсів комунальних установ - закладах охорони здоров'я. Поглиблені дослідження здійснені за матеріалами діяльності комунальної установи «Одеський обласний очний шпиталь інвалідів ВВВ».

Методичний інструментарій дослідження складається із загальнотеоретичних та спеціальних методів наукового пізнання: аналізу і синтезу, конкретного і абстрактного, якісного і кількісного аналізу, порівняльних характеристик, розрахунково-аналітичних прийомів, інформаційних технологій.

При дослідженні проблеми використовувались законодавчі та нормативні акти, монографії, статті видань періодичного друку та звітність КУ «Одеський обласний очний шпиталь інвалідів ВВВ».

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У першому розділі роботи вивчаються та систематизуються поняття та терміни щодо сутності джерел фінансування закладів охорони здоров'я. У другому розділі проводиться аналіз особливостей використання фінансових ресурсів КУ «Одеський обласний очний шпиталь інвалідів ВВВ». В третьому розділі спираючись на проведений аналіз діяльності підприємства розглянуті заходи щодо вдосконалювання управління фінансовими ресурсами КУ «Одеський обласний очний шпиталь інвалідів ВВВ». Обґрунтована їх ефективність.

ВИСНОВКИ

Охорона здоров'я населення є важливою сферою суспільного життя, внутрішньою функцією і частиною соціальної політики держави. Однак, слід зауважити, що за роки незалежності показники стану охорони здоров'я населення в Україні надзвичайно низькі і незадовільні.

Джерелами фінансування державного медичного забезпечення є кошти Державного бюджету України та бюджетів органів місцевого самоврядування за рахунок яких здійснюється фінансування Державної програми медичного забезпечення населення.

У державній формі власності України є значна кількість підприємств, установ охорони здоров'я, які потребують фінансової підтримки. Державний сектор економіки і бюджетне фінансування, як свідчить досвід розвинутих країн світу, необхідні, оскільки у кожній демократичній державі з ринковим механізмом бюджет є її невід'ємним атрибутом, який відображає соціально – економічний стан і є фінансовою базою для виконання державою своїх функцій. Обсяг державної власності повинен відповідати межах, які визначаються специфікою певного історичного стану розвитку суспільства, станом економіки, завданнями, що виконує держава, та її фінансовими можливостями.

Фінансове забезпечення системи охорони здоров'я - це метод фінансового механізму, що визначає принципи, джерела й форми фінансування суб'єктів господарювання, чия діяльність спрямована на охорону, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я громадян.

Варто зазначити, що в Основах законодавства України про охорону здоров'я питанням фінансування галузі охорони здоров'я присвячена ст. 18, у якій визначено, що фінансування охорони здоров'я здійснюється за рахунок таких джерел: Державний бюджет України, бюджети регіонального та місцевого самоврядування, фонди медичного страхування, благодійні фонди та будь-які інші джерела, не заборонені законодавством. Ці фінансові кошти

використовуються для забезпечення населенню гарантованого рівня медико-санітарної допомоги, фінансування державних і місцевих програм охорони здоров'я та фундаментальних наукових досліджень з цих питань.

Незважаючи на позитивну динаміку збільшення обсягу фінансування галузі охорони здоров'я в Україні, видатки на охорону здоров'я є значно нижчими від визначеного у світі стандарту.

Таким чином, невирішеними залишаються питання раціональності використання медичними установами наявних ресурсів, соціально-економічної ефективності галузі та нормативно-правового поділу між бюджетами різних рівнів фінансування медичної допомоги.

Протягом останніх років окремі показники охорони здоров'я в Україні поліпшувалися, інші залишилися незмінними або навіть погіршилися

Порівняно з іншими країнами, в Україні рівень приватних видатків у сфері охорони здоров'я є надзвичайно високим, а державне фінансування галузі практично зводиться до утримання ліжка-місця.

Україна має один з найгірших профілів щодо неофіційних (неформальних) платежів у сфері охорони здоров'я з-поміж інших країн регіону Східної та Центральної Європи. Україна має вкрай низьку ефективність використання фінансового ресурсу системи охорони здоров'я.

Організаційна структура МОЗ України, обласних управлінь охорони здоров'я залишається «радянською», яка працює на забезпечення лікувального процесу не у відповідності до економічної доцільності. Система охорони здоров'я потребує підготовки менеджерів, управлінців: часто признаючи талановитого лікаря не отримуємо хорошого управлінця і втрачаємо талановитого лікаря.

На сьогодні Україна має достатню кількість лікарів та середнього медичного персоналу, цілком достатню кількість ліжок, а у кінцевому результаті — ту якість медичної допомоги, рівень якої не здатний задовольнити пацієнтів. Тобто, і до сьогодні в Україні фінансування охорони здоров'я практично зводиться до фінансування ліжка-місця.

Необхідна зміна реформування фінансових стимулів для надавачів медичної допомоги та лікарень зокрема. Потрібно здійснити перехід від підходу утримання закладів охорони здоров'я до підходу фінансування, яке створювало б перед керівниками закладів охорони здоров'я фінансові стимули при отриманні незалежності; запровадити елементи ринкових відносин без зміни головного принципу: фінансування переважно за рахунок податків.

Реформування слід проводити на таких принципах:

1. Поєднання процесу та результату.
2. Інтеграція допомоги.
3. Оптимізація витрат усього ланцюжка.

Існують такі можливі варіанти покращення стану фінансування:

1. Перехід до оплати за кожен випадок лікування (single treatment fees).
2. Оплата за дні госпіталізації (Hospital days).
3. Принцип діагностичних груп (Diagnosis Related Group — DRG), коли оплата послуг лікарні здійснюється на основі діагнозу пацієнта.
4. Метод глобального бюджету (Global budgets)

На першому етапі реформи фінансування охорони здоров'я конче необхідно ліквідувати практику постатейних бюджетів. Оплату медичних послуг, які надають лікарні, треба здійснювати на основі методу глобального бюджету, який сприятиме збільшенню незалежності керівництва лікарень та підвищенню ефективності їх роботи.

На нашу думку, для нашої нашої нам можна взяти досвід реформування системи охорони здоров'я у Нідерландів.

Передусім нам варто повчитися ставленню держави до реформи. Заради покращення послуг для власного населення держава віддала велику частину влади і повноважень. Голандські урядовці вчинили цілком у дусі європейських країн – роль держави зводиться не до тотального контролю, перевірок і наказів, а до підтримки і регулювання у найкращому розумінні цього слова. По друге, з Нідерландів можна взяти приклад в управлінських

інноваціях, таких як гарантування пацієнту допомоги без прив'язки до закладу або надання повноважень страховим компаніям вимагати від закладів розкриття даних про результативність лікування. Це – сміливі кроки назустріч найбільш передовим реформам на сьогодні у світі.

Варто було б уникати найбільшої проблеми системи Нідерландів, як і багатьох інших у Європі, - довгі черги на надання допомоги. Разом з тим, оцінювати це явище після впровадження реформи 2006 року дещо некоректно. Найкраще – оцінити зміни через деякий час і зробити висновки.

Як і в інших розвинених країнах, охорона здоров'я Нідерландів побудована на сімейних лікарях, які виконують роль “гейт-кіперів” (gatekeepers), тобто знаходяться на вході до системи охорони здоров'я. Така система заощаджує надзвичайно багато коштів.

Так, економічна ефективність в впровадження сімейної медицини полягає в тому, що така модель зменшує витрати на:

- 1) оплату праці вузьких фахівців;
- 2) стаціонарну допомогу (через зменшення зайвих госпіталізацій);
- 3) підготовку кадрів та забезпечення їх житлом;
- 4) на невідкладну допомогу (у випадку проживання сімейного лікаря на території обслуговування немає необхідності виклику бригад швидкої допомоги).

Лікарні у Нідерландах можуть бути універсальними, спеціалізованими або університетськими. Університетські лікарні є громадськими (їх у країні 8). Решта лікарень (90%) є приватними неприбутковими організаціями.

Вважаємо, що досвід цієї країни є корисним для нашої країни і перейняти його було б доцільним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко Н. В. Виникнення механізмів державного регулювання системи охорони здоров'я України / Н. В. Авраменко // Економіка та держава. – 2011. – № 1. – С. 96–99.
2. Авраменко Н. В. Механізми фінансування системи охорони здоров'я України / Н. В. Авраменко // Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. – Харків : Магістр, 2009. – Вип. 2 (25). – С. 187–192.
3. Авраменко Н. В. Удосконалення системи державного регулювання в галузі охорони здоров'я / Н. В. Авраменко // Держава та регіони – (Державне управління). – 2010. – № 1. – С. 175–180.
4. Альтман Н. Н. “Финансирование здравоохранения в свете государственных гарантий обеспечения населения бесплатной медицинской помощью” / Н. Н. Альтман // Здравоохранение. – 2008. – № 2. – С. 34–41.
5. Арзянцева Д. А. Формування оптимальної стратегії розвитку регіональних систем охорони здоров'я / Д. А. Арзянцева // Університетські наукові записки. – 2007. – № 1 (21). – С. 315–322.
6. Баєва О. В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я : навч. посіб / О. В. Баєва. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 640 с.
7. Бахтеева Т. Фінансування державних цільових програм у сфері охорони здоров'я / Т. Бахтеева, С. Буніна // Укр. мед. Часопис . – 2010. – № 5 (79). – С. 10.
8. Бахтеева Т. О. Финансирование и обязательное социальное медицинское страхование / Т. О. Бахтеева // Insurance Top. – 2009. – № 2 (26). – С. 7–10.
9. Білинська М. М. Термінологічні аспекти державного управління в охороні здоров'я: медична допомога та медична послуга / М. М. Білинська, О. В. Виноградов // Вісн. НАДУ. – 2006. – № 2. – С. 382–391.
10. Білогубка С. М. Економічні основи фінансового забезпечення охорони здоров'я / С. М. Білогубка, І. Г. Ткачук, А. Р. Грицик // Реформування системи державного управління та державної служби : теорія і практика :

матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 22 жовт. 2010 р. : у 2 ч Ч. 2 / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 344 с.

11. Буздуган Я. Поняття, принципи, форми фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні / Я. Буздуган // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/960/>

12. Бюджетний кодекс України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>

13. Бюджетний менеджмент : підручник / [В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; за заг. ред. В. Федосоваї. – К. : КНЕУ, 2004. – 864 с.

14. Василик О. Д. Державні фінанси України / О. Д. Василик. – К. : Вища шк., 1997. – С. 17.

15. Василик О. Д. Теорія фінансів : підруч. / О. Д. Василик. – К. : НЮС, 2000. – 416 с.

16. Васишин Р. Й. Технології розвитку собівартості і цін медичних процедур та нозологічної одиниці. Алгоритми визначення коефіцієнтів перерозподілу накладних витрат у закладах охорони здоров'я – основа для створення медико-економічних стандартів / Р. Й. Васишин // Український медичний часопис. – 2006. – № 6 (56). – С. 28-34.

17. Виноградов О. В. Медичне страхування – основа структурного реформування системи охорони здоров'я / О. В. Виноградов // Перспективи страхової медицини. – 2007. – № 2. – С. 83–86.

18. Виноградов О. В. Медичне страхування: обговорення триває / О. В. Виноградов // Аптека. – 2009. – березень. – № 681 (10). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/8105>

19. Виноградов О. В. Порівняльний аналіз розвитку систем охорони здоров'я деяких країн колишнього СРСР як метод оцінки напрямів державного управління охороною здоров'я України / О. В. Виноградов, Н. О. Рингач. // Державне управління: теорія та практика [Електронний ресурс]: електрон.

наук. фах. вид. – 2007. – № 2. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej6/txts/07vvurz.htm>. – Заголовок з екрана.

20. Виноградов О. В. Система здравоохранения США. Полезные предложения для государственного управления Украины / О. В. Виноградов // Економіка та держава. – 2007. – № 9. – С. 43–48.

21. Виноградов О. Класифікаційні підходи щодо державного управління ресурсами охорони здоров'я в Україні / О. Виноградов // Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи в Україні : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2006 р. : У 2 т. ; за заг. ред. О. Ю. Оболенського, В. М. Князева. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – Т. 2. – 472 с.

22. Виноградов О. Нужен комплексный подход / О. Виноградов // Еженедельник “Аптека”. – 2006. – № 6 (527). – С. 92.

23. Вороненко Ю. В. Кваліфікаційні вимоги та професійна модель сучасного керівника військово-медичної служби / Ю. В. Вороненко, В. П. Мегедь // Український медичний часопис. – 2009. – № 1. – С. 1–6.

24. Вороненко Ю. В. Фінансовий менеджмент з основами економіки охорони здоров'я : навчально-методичний посібник / Ю. В. Вороненко, В. М. Пащенко. – К. : Міжрегіональний видавничий центр “Медінформ”, 2011. – 499 с.

25. Галайда В. Методи визначення витрат надавачів медичних послуг в Україні [Електронний ресурс] / В. Галайда // Аптека. - 2004. - № 45. - Режим доступу: <http://www.apteka.ua/archives/466/21313.html>.

26. Гладун З. С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування і реалізації): монограф./ З. С. Гладун. - Тернопіль: Екон. думка, 2005.- 460 с.

27. Глухова В. І. Проблема фінансового забезпечення системи охорони здоров'я України / В. І. Глухова, В. Ю. Красільнікова // Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. – 2009. – Вип. 2 (55). – Частина 1. – С. 108–112.

28. Грищенко Н. Б. Здравоохранение и добровольное медицинское страхование: перспективы сотрудничества / Н. Б. Грищенко // Экономика здравоохранения. – 2007. – № 4. – С. 9–11.
29. Губар О. Медичне страхування у країнах Європейського союзу / О. Губар // Фінанси України. – 2003. – № 7. – С. 130–136.
30. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я. Уроки для України / за заг. ред. В. Черненка та В. Рудого. – К. : Академпрес, 2002. – 112 с.
31. Ееро Ліннакко. Критичний аналіз напрямків фінансування та продуктивності у сфері охорони здоров'я країн ЄС / Е. Ліннакко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.healthfin.kiev.ua/pages/review/analisis_u.htm
32. Економічний словник / уклад. Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К. : Кондор, 2007. – С. 31.
33. Єпіфанов А. О. Бюджет і фінансова політика України / А. О. Єпіфанов, І. В. Сало, І. І. Д'яконова. – 2-ге вид. – К. : Наукова думка, 1999. – 301 с.
34. Єрмілов В. Питання медичного страхування в сучасній Україні: пройдені шляхи і перспективи / В. Єрмілов // Соціальне страхування. – 2008. – № 1. – С. 18–21.
35. Жаліло Л. І. Розвиток інноваційних технологій в управлінні охороною громадського здоров'я на засадах оновленої політики Всесвітньої організації охорони здоров'я “Здоров'я-2020” / Л. І. Жаліло, О. І. Мартинюк // Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 27 трав. 2011 р. : у 2 т. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1. – С. 201–203.
36. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні [Текст] : підручник / авт-упоряд.: В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, О. С. Ігнатенко [та ін.] ; за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого ; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – К. : НАДУ, 2010. – 401 с.

37. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я”
38. від 19 лист. 1992 р. № 2801-ХІІ (зі змінами та доповненнями) // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
39. Закон України “Про благодійництво та благодійні організації” від 16 верес. 1997 р. № 531/97-ВР (зі змінами та доповненнями) / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
40. Закон України “Про гуманітарну допомогу” від 22 жовт. 1999 р. № 1192-ХІV / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
41. Закон України “Про державні цільові програми” від 18 берез. 2004 р. № 1621-ІV / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
42. Камінська Т. М. Про розвиток квазіринкових відносин в охороні здоров’я / Т. М. Камінська // Економічна теорія. - 2006. - № 6. - С. 12 - 24.
43. Капак В. Правові аспекти фінансування охорони здоров’я в Україні / В. Капак // 2008. – № 6. –<http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=266>
44. Капшук О. Г. Сучасний стан і перспективи розвитку добровільного медичного страхування в Україні / О. Г. Капшук, А. П. Ситник, В. М. Пащенко // Фінансові послуги. – 2007. – № 2. – С. 17–21.
45. Карамишев В. Д. Державна політика фінансування галузі охорони здоров’я / В. Д. Карамишев, О. Є. Вашев, А. С. Немченко, Б. О. Волос // <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVu/2006-1/doc/2/02.pdf>
46. Карамишев Д. В. Перетворення в системі охорони здоров’я з позиції управлінця і громадянина / Д. В. Карамишев // Здоров’я України: медична газета. – 2008. – № 15–16. – С. 66–67.
47. Карамишев Д. В. Сутність розуміння ефективності управління системою охорони здоров’я в сучасних умовах / Д. В. Карамишев // Державне будівництво [Електронний ресурс]. – 2008. – № 1. – Режим доступу: www.kbaupa.kharkov.ua/e-book/n_1_2008/doc/2/03.pdf

48. Карпишин Н. І. Обов'язкове медичне страхування в Україні: проблеми та перспективи / Н. І. Карпишин // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – у 4-х томах. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ. – 2004. – Т. 1. – Вип. 190. – 302 с.
49. Карпишин Н. Сутнісно-теоретичні аспекти кошторисного фінансування / Н. Карпишин // Вісник ТАНГ. – 2005. – № 1. – С. 12–16.
50. Ковжарова Е. Міжнародний досвід вирішення проблеми фінансування системи охорони здоров'я: Практичні висновки для України / Е. Ковжарова // Формування демократичного та ефективного державного управління в Україні : матеріали наук.-практ. семінару, Київ, 11-12 берез. 2002 р. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – С. 65–77.
51. Козеркевич А. Охорона здоров'я як частина системи громадського захисту в європейських країнах / А. Козеркевич / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.healthfin.kiev.ua/pages/review/res_3u.htm
52. Колесник М. Медицинское страхование : европейская практика – украинский опыт [Електронний ресурс] / М. Колесник // Провизор. – 2008. – № 9. – Режим доступу: http://www.provisor.com.ua/archive/2008/N09/medstr_98.php?part_code=2&art_code=6572. – Заголовок з екрана.
53. Кондрат І. Ю. Проблеми запровадження та перспективи розвитку обов'язкового медичного страхування в Україні / І. Ю. Кондрат, О. Я. Городиловська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.3. – С. 247–252.
54. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України: Указ Президента України від 7 груд. 2000 р. № 1313 // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1313%2F2000>
55. Кризина Н. П. Державна політика галузі охорони здоров'я в контексті Концепції розвитку охорони здоров'я населення України / Н. П. Кризина, Я. Ф. Радиш // Державне управління: теорія та практика [Електронний ресурс]:

- електрон. наук. фах. вид. – 2005. – № 2. – С. 286-292. – Режим доступу: www.nbuiv.gov.ua
56. Кризина Н. П. Стан законодавства України в галузі охорони здоров'я та гармонізація його до законодавства європейських країн / Н. П. Кризина, С. В. Істомін // Україна. Здоров'я нації. – 2009. – № 3. – С. 97–101.
57. Орел Є. Запровадження контрактних відносин - інструмент покращення показників ефективності діяльності постачальників медичних послуг / Є. Орел // Сімейний лікар. - Вересень. - С. 6.
58. Офіційні статистичні матеріали Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу до докум.: <http://www.ukrstat.gov.ua>
59. Радиш Я. Ф. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис, проблеми та шляхи реформування / Я. Ф. Радиш. - К., 2001. - 360 с.
60. Черненко В. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я. Уроки для України / В. Черненко, В. Рудий. - К.: Академпрес, 2002. - 112с.
61. Фінанси: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. Затверджено МОН / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. — К., 2012. — 687 с.
62. Шейман И. М. Теория и практика рыночных отношений в здравоохранении: монограф. / И. М. Шейман. - М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2008. - 318 с.
63. <http://healthcare.management.com.ua/2008/07/09/ohorona-zdorovya-u-sviti-niderlandy/> - П. Ковтонюк. Охорона здоров'я у світі. Нідерланди.
64. <http://healthcare.management.com.ua/2009/02/25/pryntsypy-systemnoho-zmenschennya-vytrat-u-medytsyni/> - П. Ковтонюк. Зменшення витрат у медицині.

ДОДАТКИ